

TERÖR VE SAVAŞIN ÇOCUKLARIN GELECEĞİNE OLUMSUZ ETKİLERİ

Teröre kurban giden ve alet olan çocuklarımızın geleceklerini görmek açısından okunması gereken bir yazı.

İkinci Dünya savaşındaki sonraki Avrupa'daki durum

İkinci Dünya savaşındaki sonra ortaya çıkan ve her şeyden önce bir hayata uyma zorluğu anlamını taşıyan Âsi gençlik probleminin kendini göstermesinde çeşitli nedenler rol oynamışlardır.

1939 yılından önce doğan çocuklar savaş yılları içinde ve savaşın sona ermesinden sonra çok çetin şartlar içinde yaşadılar. Gerektiği gibi gelişmelerine hiç de elverişli olmayan, tersine olarak, disiplinsizliğe, güvensizlik duygusuna yol açabilecek olaylarla karşılaştılar. Bütün dünyayı altüst eden savaşın acı sonuçlarına katlanmak zorunda kaldılar. Yetişkinler dramlarına katıldılar. Vücut ve ruh yapılarında bu dramların yankılarını yaşadılar. Yeteri kadar yiyecek bulamadılar. Rahat, konforlu evlerde oturamadılar. Isınamadılar. Birçokları çoğu geceleri soğuktan titreyerek geçirdiler. **Bombardımanlardan kurtulmak, düşmanla karşılaşmamak için yerlerini, yurtlarını bıraktılar. Sevdikleri her şeyden, evlerinden, mahallerinden, yakınlarından, dostlarından, arkadaşlarından uzaklaştılar.**

İkinci Dünya Savaşı'nın başlangıç yılı olan 1939 da yalnız Fransa'da, Paris'ten 500.000, Alsas Loren'den 400.000 insan yerlerinden ayrıldılar, başka yerlere gittiler. Bu insanların arasında binlerce çocuk, genç de vardı. Yine Fransa'da 1940 yılında milyonlarca insan göç etmek zorunda kaldı. Bunlardan büyük bir kısmı günlerce yürüdü. Çeşitli zorluklarla, sıkıntılarla karşılaştı. Birçok çocuklar yıllarca annelerinden, babalarından, yakınlarından uzak kaldılar. Radyolardan heyecan verici, korkutucu, acı haberler duydular. **Korkunç savaş hikâyeleri dinlediler. Savaş sahnelerine şahit oldular. Ölüm korkusu içinde yaşadılar. Günlerini sığınaklarda, gecelerini uyumadan geçirdiler.**

Bundan başka, savaş birçok geleneksel ahlâk değerlerinde sarsıntılar yaratıyordu. Çocukların, gençlerin hayata gerektiği gibi hazırlanabilmeleri için ilk yaşlarından itibaren büyüklerin bazı kurallara, ahlâk kurallarına göre hareket ettiklerini görmeleri gerekmektedir.

Savaş yıllarında ise çocuklar, gençler, yetişkinlerin zorunlu olarak da olsa, zaman zaman bu kurallara uymadıklarını, birçok kimselerin yorulmadan ve kolaylıkla para kazandıklarını, eğri yollardan milyonlar elde ettiklerini, paranın büyük bir değer taşıdığını görüyorlardı. Bazı çocuklar, sırf bu yüzden para kazanmak için çeşitli suçlar işliyorlardı. Evler soyuyorlardı. Hırsızlık yapıyorlardı.

Aile Çevresinin Rolü

İnsanın çocukluğunda, annesi, babası, kardeşleri ve diğer yakınları ile kurduğu ilişkiler ile sonraki hayat şekli arasında sıkı bir bağlılık vardır.

Bir çocuğun normal bir şekilde gelişebilmesi, varlık kaynaklarına uygun bir şekilde oluştta bulunabilmesi için her şeyden önce annesi, babası tarafından sevilmesi, sevildiğine inanması, annesi, babası arasında iyi bir anlaşmanın bulunduğunu görmesi gerekmektedir. Bu konu ile ilgili olarak yapılan araştırmalar bu gerçeği meydana çıkarmışlardır.

Anneleri, babaları tarafından teröre yöneltilen, seilmeyen, sevilmediklerine inanan çocukların, çocukluklarını ve daha sonraki hayatlarını sıkıntı, huzursuzluk içinde geçirdiklerini, mutsuz olduklarını, davranış bozukluklarını gösterdiklerini belirtmişlerdir.

İkinci Dünya Savaşı'nın hemen hemen dünyanın her yerinde topluluğun temelini meydana getiren aile müessesesinde de büyük sarsıntılar yarattığı anlaşılmıştır. Gerçekten, savaş yüzünden birçok babalar

askere alındılar. Çok sayıda anneler, gerek savaş yılları içinde gerekse savaşın sona ermesinden sonra evlerinin dışında çalışmak zorunda kaldılar. Bunun sonucu olarak, çocuklar çocukluklarını gerektiği gibi yaşayamadılar. Gelişmeleri, özellikle duygusal bakımdan gelişmeleri için en gerekli anne, baba sevgisinden yeterli bir şekilde yararlanamadılar.

Öte yandan, İkinci Dünya savaşının yarattığı çeşitli sıkıntılar, hayat zorlukları aile bireyleri, özellikle anne, baba arasındaki bağları zayıflatmışlar. Güçlü, sağlam temellere dayanmayan yuvaların dağılmasına, yıkılmasına yol açmışlar.

Suçluluğun artışı

1946 ile 1948 yılları arasında on Avrupa memleketine ait istatistikleri inceleyen zamanımızın tanınmış ruh hekimi ve psikoloji bilgini **Heuyer**, savaş yıllarında hemen hemen bütün Avrupa memleketlerinde suç işleyen çocukların sayısının üç katına ulaştığını söylemektedir.

Yine Heuyer'e göre, çeşitli davranış bozukluklarını gösteren, suç işleyen çocukların ve gençlerin yüzde 88'i dağılmış ailelerden gelmektedir. Aynı konuda başka memleketlerde de araştırmalar yapılmıştır. Belçika'da suç işleyen çocukların ve gençlerin yüzde 70'inin, İngiltere'de yüzde 62'sinin, İtalya'da yüzde 50'sinin yıkılmış ailelere mensup oldukları görülmüştür.

Dr. Pesle, incelediği 800 suçlu çocuğun ve gencin aynı şekilde boşanma ve ayrılma suretiyle dağılmış ailelerden geldiklerini bildirmektedir.

Birleşik Amerika'da 1929 yılında sosyal çevrelere uyamayan, suç işleyen, çeşitli davranış bozukluklarını gösteren 4000 çocuğun, gencin yüzde 50'sinin, 1949 suçlu ve intibaksız çocuğun, gencin yüzde 42'sinin, İsveç'te suç işleyen çocukların ve gençlerin yüzde 65'sinin, Fransa'da çeşitli zararlı davranışlarda bulunan 654 kız ve erkek çocuğun yüzde 65'sinin, sevgi ile değerlendirilmeyen ve dağılmış ailelere mensup oldukları anlaşılmıştır.

Kemp, incelediği 530 Danimarkalı düşmüş kızın evlerinde büyümediklerini, bunlardan yüzde 17'sinin evlenme dışı birleşmelerden dünyaya geldiklerini görmüştür.

Görüldüğü gibi, aile dramı ile hayat dramı arasında sıkı bir bağlantı vardır. Yukardaki örneklerden de kolayca anlaşılacağı üzere, aile dramı, üç başlıca aile bireyi arasında oynanmaktadır. Bu dramda birinci derecede anne, baba, çocuk rol oynamaktadır. Aile çevresinde bulunan büyük babalar, anneler, hizmetçiler, amcalar, dayılar, halalar, teyzeler, ilh, ikinci derecede etkiler yapmaktadırlar.

Yirminci yüz yılda insan hayatı ile ilgili problemleri en iyi bir şekilde değerlendiren çeşitli psikoloji doktrinleri, özellikle psikanaliz ve Adler doktrinini, Kültüralizm akımı da aynı görüşü paylaşmaktadırlar. İnsanın, geniş anlamıyla hayata intibak kapasitesinin büyük ölçüde, çocukluğundaki aile çevresine intibak şekliyle değerlendirildiğini bildirmektedirler.

Gerçekten çocukluğunda aile çevresine intibak edemeyen çocuk sonraları, büyüdüğü zaman diğer sosyal çevrelere uymakta zorluk çeker. Daha doğrusu, diğer sosyal çevreleri aile çevresindeki hayat tecrübelerine göre değerlendirir. Aile çevresinde hayatının ilk yıllarından itibaren ilişkiler kurduğu annesine, babasına göre bir insan anlayışına ulaşır. **Çocukluklarında anneleri, babaları tarafından sevilmeyen, dolayısıyla, annelerini, babalarını sevmeyen kimseler gençliklerinde ve yetişkinliklerinde başkalarına karşı kolay kolay yakınlık duyamazlar.** Duyamazlar; çünkü başkalarını bilinçaltılarında yerleşen ve sürekli olarak etkilerini devam ettiren fena anne, baba hayallerine göre değerlendirirler. Onları gördükleri zaman geçmişte sevmedikleri için nefret ettikleri annelerini, babalarını görmüş gibi olurlar. Bunun da sonucu olarak, onlarla düzenli ilişkiler kuramazlar. Onlarla, vaktiyle anneleri, babaları ile kurmak istedikleri çatışmalı, çekişmeli bir ilişki şeklini kurmak eğilimini duyarlar. Vaktiyle annelerine, babalarına yönelmek istedikleri, fakat güçsüzlükleri yüzünden vaz geçmek zorunda kaldıkları saldırgan davranışlarını gerçekleştirmeğe çalışırlar. Bazı kimselerin içinde yaşadıkları sosyal, meslek çevrelerine uyamamalarının, çevrelerinde yaşayanlarla anlaşamamalarının, çekişmelerinin, çatışmalarının en önemli nedenlerinden biri de budur.

İnsan daha önce de belirttiğimiz gibi, çocukluğunda annesinden sevgi, babasından da sevgi ile değerielenen otorite bekler. Anne sevgisi insan hayatının en özlü bir yanını meydana getiren, insanın kendi varlığı ve başkaları ile ilişkilerini değeriendiren duygusal dünyanın düzenli bir şekilde gelişmesini sağlar.

İnsanda kendi varlığı sevgisini yaratır. Bunun sonucu olarak, insana hayatı ve başkalarını sevmek imkânını kazandırır. Çocukluğunda anne sevgisiyle bağlandığı yuvasına karşı duyduğu duyguları daha sonraki hayat evrelerinde içine girdiği sosyal çevrelerde de duyar.

İnsan duygusal dünyasının ahengi ölçüsünde hayata intibak edebilen ve mutlu olabilen bir varlıktır. Duygusal dünya ahenginin ilk ve hayat süresince etkilerini gösteren temeli ise aile çevresinde atılır. Bu temel anne sevgisi ve sevgi ile değerielenen baba otoritesi ölçüsünde bir sağlamlık kazanır.

Öte yandan, annesini, babasını sevmeyen çocuk evini de sevmez; çünkü içinde yaşadığı evin sevmediği, sevmediği annesine, babasına ait olduğunu bilir. İnsan, sevmediği kimselere ait olan şeyleri de sevmez. Bu sevmediği şeyleri sevmediği kimselerden birer parça gibi görür. Bu şeyleri görünce sevmediği insanları hatırlar. Daha doğrusu, sevmediği kimselerle onlara ait olan şeyleri bir bütün halinde değeriendirir. Sevmediğimiz kimselerin bize verdikleri şeyleri bir yerde kolaylıkla unutmamızın nedeni budur. Sevmediğimiz insanları her şeyde ve daima hatırlamak istemememizdir.

Aynı şekilde, annesini, babasını sevmeyen çocuk onları sevindirmek imkânını bulamaz. Çoğu zaman bilmeyerek, annesinin, babasının istemediklerini yapmak eğilimini duyar. Onları üzmemekten, onlara acı yaratmaktan hoşlanır. Onları üzecek işler yaptığı zaman, azarlanmasına, hırpalanmasına rağmen, bir çeşit huzura kavuşur. Öcünü almış bir insanın rahatlığını duyar.

Duyar ama davranışının bir eseri olan kabahatlilik duygusunun da etkilerinden uzak kalamaz. Bu duygunun yarattığı sıkıntılı hayatı yaşadığı sürece devam ettirebilir.

Bazı çocukların evlerinde sık sık kaza yapmalarının, gürültücü olmalarının, derslerine çalışmamalarının, saldırgan olmalarının en önemli nedenlerinden biri de onların annelerine, babalarına karşı olumsuz tepki göstermek ihtiyacını duymalarıdır. Çocuk bu davranış bozukluklarını daha sonraki hayatlarında da devam ettirebilir. Özellikle, güçlülük bilincine ulaştığı gençlik çağında daha fazla saldırganlık gösterebilir. Bilinçaltında etkilerini sürdüren aile çevresi hayalinin baskısıyla sosyal düzeni sarsacak hareketlerde bulunabilir.

Toplumsal hayatı bile çevresine benzetebilir. Çocukluğunda sevmediği babasının otoritesini andıran toplumsal hayat disiplinine aykırı davranışları benimseyebilir. Bir anlamda, toplumsal düzenle, geleneksel hayat kuralları ile mücadele mahiyetini taşıyan mutsuz gençlik tipinin ortaya çıkmasında bilinçaltında yer alan bu ilkel tepki ihtiyacının rol oynaması mümkündür.

Adlercilere nazaran, çeşitli eğitim yanlışlıkları, yersiz ve gereksiz davranışlar, aşırılığa kaçan, sindirici, küçültücü baskılarla meydana gelen aşağılık kompleksi de burada geniş ölçüde etki yapabilir.

Yine Adlercilere göre, aşağılık duygusunun patolojik bir şekli olan aşağılık kompleksi değerielenmek arzusunu yaratır. Bu gibi hallerde insan güçlü gördüğü her şeyle ve herkesle boy ölçüşmek ister. Sanıldığı gibi önemsiz bir varlık olmadığını göstermek için kuvvet denemelerine girişebilir. Hiç bir şeyden ve hiç kimseden korkmadığını anlatmak amacıyla sosyal düzeni bozacak hareketlerde bulunabilir. Geleneksel ölçülere ve kurallara uymak zorunluğu duyan insanların yapmadıkları işleri yapmak suretiyle kendisini göstermeğe, belirtmeğe çalışabilir,

İnsan önemsizliğine inandığı ve inanıldığını sandığı ölçüde önemli, güçsüzlüğüne inandığı ölçüde güçlü tanınmak isteyen bir varlıktır. Bu gibi hallerde insan, toplumsal isteklere karşı koymayı bir kahramanlık sayabilir. Hiç bir kimsenin yapmağa cesaret edemediği işleri yapmak suretiyle başkalarının hayranlığını kazanmağa, dolayısıyla, özlemini duyduğu değerililik bilincine ulaşmağa çalışabilir. Disipline ve disiplini sağlamakla görevli insanlara karşı koymağa kalkışabilir. Kendisine benzeyen kimselerle işbirliği yapabilir. Böylelikle de saldırganlığını daha güçlü ve esaslı bir şekilde

gerçekleştirmek imkânım elde edebilir.

Hayal kırıklığı

İkinci Dünya Savaşı'nın, daha önce kısaca belirtmeğe çalıştığımız sıkıntılı şartlar içinde yetişen çocuklar, gençler savaşın sona ermesiyle bekledikleri rahata, huzura kavuşamadılar. **Savaşın bitimine bağladıkları ümitlerinin boşluğunu gördüler.** Başka bir deyişle, savaş güvensizliğinin yerini barış güvensizliğinin aldığına şahit oldular. **Bunun sonucu olarak, büyük bir hayal kırıklığı ile karşılaştılar.**

Çocuklar ve gençler de yetişkinler gibi savaşla beraber her şeyin sona ereceğine, bütün zorlukların ve sıkıntıların kaybolacaklarına inanmışlardı. Onlar da bu inançlarında yanıldıklarını anlamakta gecikmediler. Savaşın sona ermesinden sonra da devam eden sıkıntıların yanında yeni, başka problemlere göğüs germek zorunda kaldılar.

Dünya, savaştan sonra da ekonomik, sosyal bunalımlar içinde yıllarca bocaladı. Savaş boyunca birçok memleketlerde şehirler harap oldu. **Bu yüzden milyonlarca insan barınacak yer bulmakta zorluk çekti. Binlerce aile her memlekette bütün fertleriyle bir evin, otelin, pansiyonun bir odasına sığındı.** Bu yüzden yine her memlekette binlerce çocuk gelişmesi için gerekli şartlardan yoksun kaldı, istediği gibi hareket edemedi. **Çağının oyunlarını oynayamadı.** (Günümüzde birçok çocuk teröre alet oldular.) Kısacası, çocukluğunu tam olarak yaşayamadı. Çocukluğunda yaşayamadığı çocukluğunu daha sonraki hayat çağlarında devam ettirmek arzusunu duymaktan uzak kalındı.

İnsanın içinde yaşadığı çağı tam olarak yaşayabilmesi için daha önceki hayat evrelerini gerektiği gibi yaşamış olması, başka bir deyişle, insanın çağının tam insanı olabilmesi için daha önceki çağların da tam insanı olmuş olması gerekmektedir, insan hayatında yer alan bir boşluk daha sonraki çağlarda başka ve daha geniş boşlukların meydana gelmelerine yol açmaktadır.

Güvensizlik, Kötümserlik

Bundan başka, ikinci dünya savaşının bitiminden sonra da genel bir güvensizlik, ümitsizliğe kaçan bir kötümserlik dünyanın her yanını sardı ve sarsmakta devam etti.

Tarihte eşi görülmemiş ıstıraplara yol açan İkinci Dünya Savaşı bittikten sonra da milletler arasındaki anlaşamamazlıklar kaybolmadı. Yeni anlaşamamazlıklar ortaya çıktı. **Sıcak savaşın yerini soğuk savaş aldı.** Aşağı yukarı, bütün dünya milletleri sürekli olarak, daha öncekilerden çok daha korkunç bir savaşın, üçüncü dünya savaşının korkusu içinde yaşadılar. Çeşitli haber kaynakları, radyolar, gazeteler, dergiler ve savaştan bir şeyler bekleyenlerin uydurdukları, yaydıkları haberler bu korkuyu devam ettirdiler. **İnsanlar özellikle, gençler İkinci Dünya Savaşında, çocukluklarında duydukları ve bilinç altlarında yerleşen endişeleri, korkuyu daha kuvvetli şekliyle yeniden yaşamaktan uzak kalamadılar.** Oysa onlar çektiklerini unutmak, geçmişte yaşayamadıklarını elde etmek, mutlu bugünkü hayat ve mutlu bir gelecek ümidiyle geçmişin ıstıraplarından kurtulmak istiyorlardı.

İnsanın her çağda ve yaşta mutlu olmak isteyen, mutluluk peşinde koşan bir varlıktır. **Yalnız, insanın en çok mutlu olmak arzusunu duyduğu çağ gençlik çağıdır.** Çünkü insan varlığının en dinamik yaşayış imkânına bu çağda ulaşır. Bu çağa, baskılı, bağımlı hürriyetsizlik içinde geçen bir hayat evresinden, çocukluk çağından gelir. Bu çağdan hayatın durgunlaşmağa başladığı yetişkinlik, gerilediği yaşlılık çağına ulaşır.

Gelecek endişesi

İkinci Dünya Savaşının bitiminden sonra devam eden karışıklıklar, gelecek endişesi özellikle, çeşitli nedenler yüzünden kişilik bakımından yeterli bir şekilde gelişmemiş, vücut dengesine ulaşamamış çocuklar, gençler üzerinde derin sarsıntılar, çöküntüler meydana getirdi. Onların gelecekle ilgili endişelerini büsbütün kuvvetlendirdi. Bunun sonucu olarak, en ziyade bu tipteki çocuklar ve gençler, bugünlerinden en iyi bir şekilde yararlanmanın yollarını aradılar. Kendilerinde güvensizlik ve ümitsizlik

yaratılan bir yarın için uğraşmak arzusunu duyamadılar. Bunu olağan saymak gerekir. Gerekir; çünkü insan gelecekte beklediği şeyler ölçüsünde çalışabilen bir varlıktır.

İkinci Dünya Savaşından sonra geleneksel sosyal düzene uymayan, insanın yaradılışına, psikanaliz diliyle, haz prensibine daha uygun bir hayat şeklini sağlamağa elverişli bir dünya görüşünü yansıtan fikir, felsefe akımlarına özellikle, Varoluşçuluğa karşı “Âsi gençliğin” fazla ilgi göstermesinin en önemli nedenlerinden birini burada gençliğin savaş yıllarının boyunca çektiği sıkıntıların yarattıkları sarsıntılarda ve savaştan sonra da devam eden ümitsizlikte, bu ümitsizlikle değerlendirilen hayal kırıklığında arayabiliriz.

Mutluluğunun kaynaklarını daha ziyade kendi varlığında arayan insan mutsuzluğunun nedenlerini çevrelerinde ve başkalarında aramak eğilimini duyar. Bu davranış şekliyle, mutsuzluğunun acılarını azaltmağa çalışır. Evrensel bir mahiyet taşıyan bu insan özelliği yetişkinlerin sebebiyet verdikleri acı olayların etkilerini fazla duyan bazı çocuklarda ve gençlerde, katlandıkları acıların bütün sorumluluklarını yetişkinlerde ve yetişkinlerin yönettikleri dünyada aramak eğilimi şeklini alabilir. Savaş sonrasını izleyen yıllarda ve hatta zamanımızda, bazı gençlerin varoluşçuluğa, özellikle, **Sartre’in varoluşçuluğuna karşı olağan üstü bir ilgi göstermelerinde çevrelerine bağlanamamaları, bunun sonucu olarak, çevreleriyle açık veya gizli bir şekilde mücadele etmek arzusunu duymaları, geleneksel hayatı devam ettirmeğe elverişli tarihle, kültürle, toplumla bağlarını koparmak, toplumsal sorumluluktan kaçmak istemeleri rol oynamıştır.**

Hiçbir zaman, insanı kendisine ve başkalarına kusurlu göstermek suretiyle mükemmel bir hale getiremeyiz. İnsanı mükemmelliğe ulaştıran yol çevre tarafından ve daha hayatın ilk yıllarından itibaren yaratılan mükemmel olabilme ümididir.

Normal insanın yaradılışında iyi olmak arzusu yer almaktadır. Almaktadır; Çünkü insan her şeyden önce yaşamak mümkün olduğu kadar iyi bir şekilde yaşamak istemektedir. Normal bir yaradılışla dünyaya gelen bir insanın iyi olamamasının nedeni normal şartlar içinde yaşamak imkânından yoksun kalmasıdır.

“Âsi gençlik” adını verdiğimiz mutsuz gençlik tipinin meydana gelmesinde sosyal faktörler, özellikle yanlış eğitim sistemleri geniş ölçüde rol oynamaktadırlar. Biraz önce de işaret ettiğimiz gibi, iyi olmak imkânını bulamayan normal yaradılışlı bir kimse, birçok hallerde sırf iyi olmak ümidini kaybettiği için fena olabilir. **Fena dediğimiz insan, çoğu zaman kendisi için iyi olamayan insandır.**

Aynı şekilde, çeşitli nedenler yüzünden sosyal çevrelere uymakta zorluk çeken, bazı davranış bozukluklarını gösteren insan, yaşı ve çağı ne olursa olsun, iyi olmak arzusunu hiç bir zaman tamamiyle kaybetmez. Yalnız bir daha, tekrar edelim:

İyi olan ve olmayan insanda daha iyi olmak arzusunu yaratan şey daha iyi olabilmek ümididir. Bu ümidi meydana getiren şey ise çevrenin olumlu etkileri ve bu etkilerle güçlenen varlık güvenliği duygusu, varlık yeterliliği bilincidir. İnsanın kendi varlığının değerine inanabilmesidir. İnsanın kendisini sevebilmesidir.

Zamanımızın derinliğine psikoloji diliyle, fena insan her şeyden önce kendisini sevmekte zorluk çeken, kendisini sevemeyen, kendisinden nefret eden insandır.

İnsanın intibaksızlığı (uyumsuzluğu), mutsuzluğu kendisini sevememesinin bir sonucudur.

İnsan kendisini sevebildiği ölçüde olabileceği bir kendisi haline gelebilmek imkânını elde edebilen bir varlıktır. Mutlu dünya ancak kendilerini sevebilen insanlarla mümkün olabilir. Olabilir; çünkü kendilerini sevebilenler başkalarını da sevebilirler. Başkalarının da mutlulukları için çalışabilirler ve mutluluklarını isteyebilirler, iyi dediğimiz insanlar her şeyden önce kendileri için iyi olabilen, kendilerine dostluk gösterebilen insanlardır. **Kendilerine dost olabilenler başkalarına düşman olamazlar. Başkalarından nefret edenler kendilerini sevemeyenlerdir.** Yeryüzündeki hayatın zaman zaman gerçek bir cehennem halini olmasının en önemli nedenlerinden biri de dünyamızın kendilerini

sevmekte zorluk çekenlerle, iç dünyalarında cehennem hayatını yaşayanlarla dolu bulunmasıdır. Onların bu iç dünyalarını andıran bir dış dünya yaratmak arzusunu duymalarıdır. Başkalarını ortak yapmak suretiyle ıstıraplarını azaltmağa çalışmalarıdır.

Kaynak

Dr. Halis OZGU Sabiha ÖZGÜ Nasıl Mutlu Olabiliriz?-Modern Psikoloji Ve İnsan, 1968, İstanbul